

A Csúry Bálint emlékérmes Rácz Sándor

Hosszú évek óta jelentkezik már Rácz Sándor az országos néprajzi és nyelvjárási gyűj-
őpályázatokon alapos helyszíni gyűjtésre épülő, gazdag anyagú pályamunkáival. Volt olyan
szándék, hogy három-négy saját munkával jelentkezett, s mellette még a vezetésével mű-
ködő általános iskolai gyűjtőkör is adott be pályaművet. Nyelvjárási témájú munkával elő-
ször 1979-ben jelentkezett, s akkor mindjárt öttel: összegyűjtötte Földeák, Doboz és Óföl-
deák ragadványneveit, a Gyula-Remetei Dolgozók Tanítóképző Intézete tanulóinak és taná-
rainak ragadványneveit, s tanulóival elkészíttette Makó iskolai és iskolán kívüli gyermek-
ragadványneveinek gyűjteményét. Már ezzel első díjat nyert, s utána egyetlen egy év sem
naradt Rácz Sándor-féle pályamunka nélkül. Általában ragadványneveket küldött továbbra
s, elsősorban Makó környékéről, de megkezdte a tájszavak kutatását is. Kitért munkája
eredményeképp született meg a Földeák és környéke tájszótára című jelentős alkotása,
amely megjelent a Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozatában. Külön meg
kell említeni, hogy Rácz Sándor nem csupán a tudományos igényű gyűjtésekkel szolgálta
a magyar nyelvjáráskutatás ügyét, hanem ő maga teremtette meg az anyagi alapot mun-
kája kiadásához, ami nélkül aligha jelenhetett volna meg. Több község ragadványnévanyaga
negyolc gyűjtése nyomán a Magyar Személynévi Adattárak sorozatában, s most is sajtó
slatt van egy füzet, másik pedig megszerkesztve várja, hogy nyomdába kerülhessen.

H. M.

Úttörő honismereti munka Tolna megyében

V. úttörő honismereti tábor

A Szekszárd melletti Sötét-völgy nemcsak szemet-lelket gyönyörködtető környezetéről nevez-
zetes. Híres úttörőtáborok emléke száll fel a völgy felé kapaszkodó füsttel, ebben az eszten-
dőben rendeztük az ötödiket.

A csaknem 100 gyermek táborlakó s az őket gonddal, melegséggel irányító felnőttek és
diákok 7 szakcsoportban ügyeskedtek azon, hogy az idén központi témává emelt Kapos-Kop-
pány völgye, vidéke tárgyi kultúráját, népművészetét, életmódját és szokásait minél sokol-
dalúbban feldolgozzák és megörökítsék. E gazdag múltú vidék bizonyára sok emlékezetes per-
cet szerzett a táborlakóknak. Már a programok, szakcsoportok közti *választás lehetősége* is
vonzó eleme volt a tábor életének. Olyan gazdag, szemnek, szívnek és testnek szóló pro-
gramokat élvezhettek itt, melyek a játékos tanulás, néprajz és testmozgás ötvözetét kínálták.

Megyei, de *országos jelentőségű* is ez a tábor, s nemcsak módszertani vonatkozásai, modell-
szerepe miatt. Ebben az évben parádi pajtásokkal dolgoztak együtt a megye ifjú pionírjai, ez
pedig a nyitottság, a kitekintés biztosítéka. Jeles kutatók is jártak a táborban: Kanyar József
levéltárigazgató, Somogy megye neves személyisége, Andrásfalvy Bertalan baranyai néprajz-
kutató, Tolna megyei kötődésekkel, valamint Torma István régész. A gyermekek megismer-
kedtek a gyűjtő-feltáró munka alapfogaival, a folyamat állomásaival: az előzetes forrás-
tanulmányokkal, felkészülés utáni gyűjtéssel, leírással, önálló megörökítéssel, vagy repro-
dukálással.

Jó hangulatot teremtett a programok „kidobolása”, „Kemencefalva” utcáinak rendben tar-
tása, az állandó tájékoztató szolgálatot ellátó hirdetőtábla, a maguk készítette, népviseletek ide-
gen által alig észrevehető különbségeinek felismerése.

Öröm, hogy többen is visszatérő vendégek e táborban, akár ifjú néprajzkutatóról, akár
szakkörvezetőről van szó. Ez a folytonosság és a jó együttműködés a színvonalas munka bizto-
sítéka is. Az ügy, melyre e kis tábor szövetkezett, alig felmérhető hasznot jelent a nemzeti
múlt, a magyarság hagyományainak megismerésében, olykor már csak feltámasztásában. El-
ismerést érdemelnek azok a *szülők*, akik ide is elkísérték gyermeküket, részt vállalva a tábori
élet mindennapjaiból. Fele öröm, fele bánat, hogy jobbára 5. osztályosok voltak jelen a tábor-
ban: jó, hogy legközelebb alapos előismeretekkel kezdhetik esetleges tábori életüket, de azért
hiányoztak a felsőbb évfolyamosok.

Új eleme volt a táborozásnak a népi építész szakcsoport megjelenése: a makettezés iránt nagy érdeklődés indokolja további tábori tevékenységüket. A többi csoport témái: néprajz helytörténet, úttörőtörténet; krónikakészítés; népviselet-készítés, hímzés, szövés, kötés, fafaragás, népdal, népzene, néptánc, gyermekjátékok, fazekasság, népi étek, étkezési szokások.

Romantika és ismeretszerzés — azt hiszem, e két fogalom köré csoportosítható a tábor élete S ez a legtöbb, amit egy ilyen hét adhat.

Drescher Attila

Úttörő szakkörvezetők honismereti továbbképzése

Az úttörőkorosztállyal foglalkozó szakkörvezetők továbbképzését eddig úttörőházunkban oldottuk meg negyedévente. A jelenlegi vezetők továbbképzésének, illetve a vezetői utánpótlás biztosításának egy új modelljét próbáltuk ki illetékesek bevonásával. A népművelési Intézet a javasolt tervet kiegészítette, útmutatást adott a forma megvalósításához.

Ezévben a Kapos-Koppány mentével foglalkoztunk — egy-egy adott közösség múltjának fel-tárásával. Minden kis közösség (szakraj) kapcsolatban állt egymással, de külön foglalkoztunk az építészettel, a fazekassággal, a krónikakészítéssel, a hímzéssel, a táncsal, a népdallal, a zenével, az étkezési kultúrával, a népviselettel, a tisztálkodással, a famunkával, az úttörőtörténettel.

A gyűjtéseket elméleti felkészítés előzte meg, ezt követően szakemberek irányításával adatlapokat, kérdőíveket állítottak össze, majd pedig a csoportokat készítették fel (kulturált viselkedés, társalgás, megnyerés, témaismeret). A gyűjtést a vezetők irányították egy-egy községben (Regöly, Ozora, Szakály).

Hogy milyen mélységben sikerült a képzés, az a vezetők felkészültségén és rátermettségén is múlt. Új arcok jelentek meg, érdeklődéssel hallgatták az előadásokat, a szakmai, technikai, közművelődési ismertetőket, forgatták a szakirodalmat, alkalmuk volt a gyakorlatban is kipróbálni a pályázatok készítését, meghallgathatták értékelésüket. Munkájukat a felkészítés után „tudatosan fogják ellátni” — így fogalmazott az egyik hallgatónk, hiszen a tartalmat és a formát együtt láthatták.

A tanfolyam hasznát a tábor végén már mérhettük az elkészült dolgozatokkal.

Biró Mártonné



A XI. honismereti kerékpártúra¹

1985-ben már a második évtizedébe lépett a szlovákiai magyar fiatalok országjáró rendezvénye, a honismereti kerékpártúra (HKT). Résztevői a tavalyi — jubileumi — Nógrád és Gömör tájait bejáró túra után ezúttal Kelet-Szlovákia szépségeiben gazdag vidékével, a Bódva mentével ismerkedtek meg.

Az előjelek nem voltak túl biztatóak. A hosszan tartó esős időjárás, a megszokottnál jóval korábbi időpont, illetve ennek váratlan megváltoztatása (szervezési okok miatt az indulást egy héttel előre kellett helyezni) több kérdőjelet tett a túra sikere elé. Főleg ez utóbbi ok miatt kellett néhány állandó résztvevőnek, „óstúrázónak” lemondani a részvételről. A szervezőknek tehát volt miért izgulniuk. Szerencsére erre nem volt szükség. A megadott időpontban, július 6-án mintegy nyolcvan gyűltek össze az első táborhelyen, Gombaszögön. Este fellángolt a túra egyik jelképe, a tábortűz. Barátok, ismerősök találkoztak újra, számoltak be egymásnak az elmúlt év eseményeiről.

¹A kerékpártúráról készült képeket lásd az első borítón (Szerk.)